

ДИСКУСІЙНІ ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ РОСІЙСЬКИХ ІМЕН ТА ПРІЗВИЩ НА СТОРІНКАХ СУЧАСНОЇ ПЕРІОДИКИ

У статті проаналізовано різні практики відтворення російських імен та прізвищ в українській пресі та періодиці за 2009 рік (газети «День», «Дзеркало тижня» та журнали «Український тиждень», «Критика», «Кур'єр Кривбасу»), а також зазначено розбіжності у поглядах мовознавців на засади україномовної передачі російських власних назв у засобах масової інформації. Запропоновано власне бачення на проблему передачі російських імен та прізвищ в українській мові.

Ключові слова: антропонім, альтернативний правопис, орфографічна норма.

Екатерина Романчук. ДИСКУССИОННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕДАЧИ РУССКИХ ИМЕН И ФАМИЛИЙ НА СТРАНИЦАХ СОВРЕМЕННОЙ ПЕРИОДИКИ

В статье проанализировано разные практики передачи русских имен и фамилий в украинской прессе и периодике за 2009 год (газеты «День», «Дзеркало тижня» и журналы «Український тиждень», «Критика», «Кур'єр Кривбасу»), а также указано разногласия во взглядах языковедов на принципы украиноязычной передачи русских собственных имен в средствах массовой информации. Предложено собственное видение проблемы передачи русских имен и фамилий в украинском языке.

Ключевые слова: антропоним, альтернативное правописание, орфографическая норма.

Kateryna Romanchuk. CONTROVERSIAL PROBLEMS OF RUSSIAN NAMES AND SURNAMEN ORTHOGRAPHY IN THE UKRAINIAN PERIODICAL PRESS

This article examines the various practices of Russian names and surnames reproduction in the Ukrainian periodical press during 2009 (the newspapers «Day», «Dzerkalo Tyzhnia» and the journals «The Ukrainian Week», «Krytyka», «Courier of Krivbass») and indicates different linguistic points of view of how to spell Russian proper names in the media. Also we offer our own vision of the problem of Russian names and surnames spelling in the Ukrainian language.

Key words: anthroponym, alternative orthography, orthographic(al) standard.

Засвоєння форми чужомовних лексичних одиниць кваліфікується як закономірний процес у загальній структурі мови-реципієнта. Питання впорядкування правопису іншомовних власних назв є, безумовно, на часі. Одні вчені наполягають на послідовному застосуванні фонетичного підходу, оскільки приблизне чи невідповідне звучання запозиченого слова в українській версії може ускладнювати його сприйняття. Інші ж пропонують графічний принцип відтворення, вказуючи на традиційну вкоріненість деяких назв.

Для висвітлення варіативності передачі російських власних назв ми представили різні графічні варіанти одного й того ж оніма, зафіксовані на сторінках таких періодичних видань: газет «День», «Дзеркало тижня» та журналів «Кур'єр Кривбасу», «Український тиждень», «Критика». В одних випадках російські імена перекладаються чи транслітеруються (газети «День», «Дзеркало тижня», журнал «Кур'єр Кривбасу»), а в інших – відтворюються відповідно до їхнього оригінального звучання (журнали «Український тиждень», «Критика»).

Мета статті - на основі джерельної бази вищезгаданих періодичних видань прослідкувати сучасні тенденції передачі російських власних назв, переглянути правила правопису слів іншомовного походження в чинному «Українському правописі», а також зробити деякі рекомендації щодо впорядкування правил відтворення російських імен та прізвищ (відповідно

до сучасних тенденцій орфографії російських антропонімів), що вже функціонують у мові-реципієнті або запозичуватимуться в майбутньому.

Усе актуальнішою (з огляду на певні зрушення в демократичних процесах, поступового відходження від культурного колоніалізму та прагнення закріпити свою культурну ідентичність) стає необхідність транскрипції запозичених власних назв. Формуючи правописну норму для запозичених онімів, варто звертати увагу не лише на традицію запозичення та системно-структурні особливості власної мови, а й на культурну, релігійну та національну належність носія того чи іншого імені (прізвища).

Отримані результати можуть бути застосовані як для кодифікації принципів передачі російських антропонімів, так і для зіставлення принципів уживання власних імен в українських мас-медійних текстах.

Проблематику відтворення чужомовних власних назв у вітчизняному мовознавстві розроблено недостатньо. Серед наукових досліджень можна відзначити роботи, в яких вивчався правопис власних імен та прізвищ (В. Дем'янчук (К., 1960), А. О. Долматова (Луганськ, 2004), Думчак І. (К., 2005) та інші). Проблеми правопису російських власних назв висвітлено в статтях О. В. Боки «Статус власних імен у підготовці перекладачів» (Суми, 2005), Л. П. Васильєвої та Л. М. Коць-Григорчук «Стандартизація слов'янських мов і формування правописних норм в ономастиці» («Мовознавство», 2008, № 2 – 3), І. Р. Вихованця «Ненаукові пристрасті навколо українського правопису» («Українська мова», 2004, № 2), І. Думчака «Деякі особливості транслітерації іншомовних антропонімів українською графікою» (К., 2006). Чималі дискусії викликали статті В. Лесного «Як чуємо, так і пишемо?» в газеті «День» № 213 за 18.11.2005 та І. Вихованця «Прихильники «реального правопису» воліють мовчати» в газеті «Дзеркало тижня» № 44 за 30.10.2004. Як бачимо, проблема набула не лише наукового значення; вона відобразила зацікавлення українського суспільства проблемами правопису запозичених власних назв в українській мові.

Лінгвістичний аналіз російських антропонімів в українській пресі свідчить, що кількісно на сторінках періодики переважає традиційний метод транслітерації та перекладу російських власних назв, який базується на принципах повного пристосування онімної одиниці до системи мови, що сприймає. Фонетичне засвоєння чужомовних слів у такому випадку відбувається шляхом «українізації» чужомовних структур.

Для того, аби провести об'єктивне дослідження й виявити основні правила правопису російських власних назв у сучасній українській пресі, ми послуговувалися чинним «Українським правописом» [3, с. 110–111], адже саме в цьому документі представлено найголовніші нормативні засади функціонування мови. Отже, що правопис запозичених російських імен та прізвищ в цілому відповідає усім нормам чинного «Українського правопису», хоча, проаналізувавши тексти українських газет «День», «Дзеркало тижня» та журналу «Кур'єр Кривбасу», можна констатувати певні порушення, а саме:

Вживання є замість е	« Сергій Авєринцев , зійшовши на кафедрі, сказав...» (№ 22 (750) 20 – 26 червня 2009); «Українці з російськими прізвищами: М. Азарєнков ...» (№24, червень 2009); «...генерал Кутспов » (№31, серпень 2009); «...та німецького шпигуна Владіміра Леніна » (№ 41 (769) 24 – 30 жовтня 2009).
Суфікс -єв замість суфікса -ев (і навпаки)	«Дуже страшна картина Василя Сігарєва ». (№29, серпень 2009); «В часи Лазарєва і його вихованців...», «Автор статті: Тетяна Козирєва » (№30, серпень 2009); «Найкращий фільм-2» за участю Сергія Зверєва » (№ 49 (728) 27 грудня — 16 січня 2009); «... особисто через Олександра Яковлева » (№ 1 (729) 17 — 23 січня 2009).
Помилки в суфіксах -ик-, -иц-	«Познайомилися з режисером Ігорем Масленніковим » (№ 2 (730) 24 — 30 січня 2009); «При канцелярії Київського генерал-губернатора Дмитра Бібікова ...», « Валентина Серікова » (№ 8 (736) 7 — 13 березня 2009); «Перший повний метр Кирила Серебряннікова », «Наша відповідь була скромніша – Серебрєніков (футболіст)», «...заступник начальника Генштабу Збройних сил РФ Анатолій Ноговіцин ...» (№29, серпень

	2009); «Автор статті: <u>Інна Ведернікова</u> », «Борис Колесніков, який був відповідальний за фінанси і креатив кампанії...» (№30, серпень 2009); «За даними генерального директора ВП «Атомпроектінжиніринг» <u>Володимира Броннікова</u> ...», «Ректор Вінницького державного аграрного університету <u>Григорій Калетнік</u> » (№32, серпень–вересень 2009); «На третє місце вийшли спортсмени кримських сусідів — Краснодарського краю, серед яких виділявся досягненнями <u>Артем Ташинов</u> ...», «...після <u>Ігоря Домнікова</u> » (№11, вівторок, 27 січня 2009); « <u>Юлія Новікова</u> » (№18, четвер, 4 лютого 2009); «Програми <u>Портнікова</u> ...» (№91, вівторок, 2 червня 2009).
Пропущено знак м'якшення (ь)	«Раніше з російських хокеїстів туди входили лише голкіпер <u>Владислав Третяк</u> ...»(№ 26 (754) 11-31 липня 2009); «Автор статті: <u>Данило Гетманцев</u> » (№30, серпень 2009).
Переклад російських прізвищ	«Про такий сміх – «вздрог сострадания» (<u>А. Білий</u>) – не можна говорити прямо» (№ 232 – 233, березень – квітень, 2009, с. 356); «...геній театру <u>Георгій Олександрович Товстоногов</u> » (№ 5 (733) 14–20 лютого 2009).
Помилки у прізвищах, утворених від імен та апелятивів, спільних для української та російської мов	«...в нас відсутні інтелектуальні лідери на киталт академіка <u>Ліхачова</u> » (№36, вівторок, 3 березня 2009); «...співав «Жайворонка» <u>Михайла Глінки</u> » (№ 33 (761) 5 – 11 вересня 2009); «Група продюсерів, серед яких <u>Анна Міхалкова</u> ...», «Наша відповідь була скромніша – <u>Калітвінцев (футболіст)</u> » (№ 29, п'ятниця, 20 лютого 2009).

Порушення орфографічної норми при засвоєнні чужомовних власних назв є черговим свідченням того, що проблема кодифікації літературної української мови в цій сфері на сьогодні – дуже актуальна й надзвичайно важлива. Опрацьований матеріал містить цілу низку проблем. Проаналізуємо їх.

1. Деякі українські прізвища й досі залишаються зрусифікованими, наприклад: «...директор з інформаційних технологій Володимир Корнейчук» (№77, середа, 13 травня 2009) (Замість *Корнійчук*). «...її гратиме Юлія Снігурь, яка виконала роль Ради Гаал» (№133, субота, 1 серпня 2009) (Замість *Снігур*).

2. Взорування на практику перекладу власних назв, яка традиційно закріпилася ще з радянських часів: «Про такий сміх – «вздрог сострадания» (А. Білий) – не можна говорити прямо» (№ 232 – 233, березень – квітень, 2009, с. 356). (Замість того, аби написати *А. Бєлий*). «...справжній геній театру Георгій Олександрович Товстоногов» (№ 5 (733) 14 — 20 лютого 2009) (Замість *Толстоногов*; причому перекладу підлягає лише перша частина слова – *толст(ый)*, що має український відповідник *товст(ий)*).

3. Послідовне застосування традиційних методів передачі чужомовних антропонімів із національними та історико-культурними асоціаціями. Наприклад: Олександр I підтримав ініціативу Куракіна» (№ 47, п'ятниця, 20 березня 2009); «Козацтво українське було знищене Катериною II...» (№ 5 (733) 14–20 лютого 2009); «Хтось із двох сміливців мав вистрілити в Миколу II впритул...» (№ 6 (734) 21–27 лютого 2009); «До речі, крім дати іменин Марії Федорівни, у щоденнику зазначені дні народження Государя Спадкоємця Великого князя Михайла Олександровича» (№ 11 (739) 28 березня – 4 квітня 2009) та багато інших.

4. Читання й варіативність у написанні імен відомих російських культурних діячів, які спостерігаємо на сторінках журналу «Кур'єр Кривбасу», наприклад: «...За Михаїлом (!) Бахтіним, адресата», «Михаїл Булгаков писав...» (№ 234 – 235, травень – червень, 2009, с. 320). На нашу думку, така варіативність є однією із відповідей на традиції і міфи культурного колоніалізму, який ставить під загрозу питання культурної ідентичності. Меншою мірою, але

все ж можемо спостерігати подібне явище й на сторінках газети «День»: «...та німецького шпигуна *Владіміра Леніна*» (№ 41 (769) 24–30 жовтня 2009). Прагнення ідентифікувати мовця закладено у способі передачі імені білоруського президента: «Нещодавно *Александр Лукашенко*...» (№ 26 (754) 11–31 липня 2009).

Особливість власних імен та прізвищ, на відміну від запозичених апелятивів, полягає в тому, що при передачі їх мовою, що запозичує, вони в основному зберігають свій первісний звуковий вигляд, адже звукова оболонка набуває особливого значення, позначаючи предмет безпосередньо.

У всіх країнах дотримуються того правила, що власні назви не перекладаються. У випадку імен перекладаються лише прізвиська. Про важливість дотримання цього правила свідчить і той факт, що в радянські часи, коли в російській газеті «Правда» публікувалися твори українських поетів М. Бажана, С. Олійника та інших, їхні імена та прізвища не перекладались, а транскрибувалися («Микола Бажан», «Степан Олійник»), щоб не виділятися й відповідати стандартам цивілізованого наукового світу.

Усе частіше можна натрапити на іншомовні видання, в яких послідовно дотримано фонетичний принцип передачі слов'янських власних назв. Так, наприклад, відповідальний редактор одного зі збірників наукових праць Sergey Bezuglyi – росіянин, а Sergiy Kolyada – українець. Без вагань можна стверджувати, що правопис імен у такому випадку є одним із чинників культурної ідентифікації мовця.

Ще одним аргументом проти «перекладу» імен і прізвищ є юридичний аспект проблеми (хтось не може отримати спадщини, хтось — довести право власності на майно і т. д.).

Спробуємо висвітлити основні проблеми, з якими стикаються дослідники, що займаються питаннями фонетичної передачі чужомовних власних назв.

На думку О. В. Суперанської, з одного боку, це наслідування певних орфоепічних моделей запозичених власних назв, які історично склалися в мові-реципієнті під впливом орфографії, а з іншого, намагання вимовляти власні назви, наближаючись до того, як їх вимовляють у мові, що сприймає [1, с. 67].

Ще К. І. Чуковський писав, що перекладачеві слід передавати чужомовне ім'я не приблизно, а з усією точністю, доступною для фонетики мови, що запозичує. Виняток становлять ті імена, написання яких встановлене давньою традицією (*Вальтер Скотт*, а не *Уолтер Скотт*). Імена, щодо яких традиції не встановлено, слід передавати з максимальним наближенням до їх національної фонетичної форми [4, с. 209].

Значний внесок у теорію фонетичного запозичення власних назв зробив А. М. Сухотін, який ввів термін «практична транскрипція» для відтворення у мові-реципієнті чужомовних слів з урахуванням їхньої вимови засобами певної графічної системи [2]. Це означає, що при запозиченні ми орієнтуємося як на фонетичний принцип, що найточніше відображає звучання запозичення, так і на графічний, який зважає на орфографію лексеми.

Цікаво зазначити, що при фонетичному відтворенні оригінальної назви ми якнайкраще зберігаємо національний колорит оригіналу, а також робимо крок у бік культурної ідентифікації носія того чи іншого імені та прізвища. Для того, аби проілюструвати основні принципи фонетичної передачі російських імен та прізвищ, наведемо приклади із журналів «Український тиждень» та «Критика». Саме ці періодичні видання пропонують альтернативний правопис російських власних назв, відмінний від загальноприйнятої орфографії. Основна причина таких відмінностей, на нашу думку, полягає в ідеологічних засадах часописів: чітке відокремлення українського інформаційного масиву від чужомовних елементів через культурну ідентифікацію носія того чи іншого імені та прізвища. Правописні варіанти одного й того ж імені можуть слугувати вказівкою національної належності людини, наприклад, *Микола Баграєв*, *Олексій Ситніков*, *Сергій Соболев*, *Олександр Волков*, *Олег Медведєв* – українці з російськими прізвищами, а *Кіріл Хомічев*, *Тимофей Сергєйцев*, *Дмитрій Куліков* – росіяни.

Правопис російських власних назв на сторінках журналів «Український тиждень» та «Критика» відповідає принципіві «щонайближче до оригінальної вимови». Представимо ці імення у тій формі, в якій вони вживаються на сторінках вищезгаданих журналів:

1. Найбільшу групу власних назв становлять прізвища на -ов, -єв:

«Прозвучать твори на канонічні тексти Дєтятьєва, Чєснокова, Рахманінова» (№ 1–2, 9–15 січня, 2009, с. 56); «...для відомого лялькового театру Сергея Образцова» (№ 8, 27 лютого – 5 березня, 2009, с. 63); «До спадщини Антон Чехова» (№ 10, 13–19 березня, 2009, с. 65); «Російський етнолог Лєв Гумільов», «Міхал Зурабов може стати послом Росії в Україні», «За словами Олєга Єфремова...» (№ 25, 26 червня, 2009, с. 4, с. 8, с. 56); «Васілій Аксьонов помер в шпиталі», «Від початку «драматичні сцени за Пушкіним» Рімській-Корсаков показував на власних домашніх вечірках» (№ 28, 10–16 липня, 2009, с. 8, с. 59); «Розповідають Міхал Булаков, Ніколай Лєсков...» (№ 30, 24–30 липня, 2009, с. 3); «Проект Георгієва» (№ 11, 20–26 березня, 2009, с. 59); ««Розіграють «Дядечків сон» за Фьодором Достоевським» (№ 24, 19–25 червня, 2009, с. 64); «Концерт органіста Александра Княєва» (№ 25, 26 червня, 2009, с. 63); «Орбіти Яценюка: Тімофєй Сергєйцев (російський політтехнолог)» (№ 46, 13–19 листопада, 2009, с. 22); «Залучивши до співпраці давніх друзів: Стаса Барєцького та Міхала Фєнічева» (№ 46, 13–19 листопада, 2009, с. 51); «Кіріл Хомічев, підприємець» (№ 50, 11–17 грудня, 2009, с. 41); «Російська народна пошта» Олєга Ботаєва, «Валентинів день» Івана Вуріпаєва» (№ 51, 18–24 грудня, 2009, с. 73).

2. Прізвища на -ін (рос. -ин):

«Рєнат Кузьмін заявив...» (№ 6, 13–19 лютого, 2009, с. 38); «За словами міністра фінансів Росії Алєксєя Кудріна...», «За втіленням задумом Міхала Мікєшина...» (№ 6, 13–19 лютого, 2009, с. 39, с. 63); «Владімір Путін добре знає Німеччину...» (№ 6, 13–19 лютого, 2009, с. 19); «Чи мусить фєнтєзі бути дурнуватою?» Сергєя Перєслєгіна» (№ 49, 4–10 грудня, 2009, с. 56).

3. Прізвища у формі прикметників (на -ський, -цький, -ськой, -цькой (рос. -ский, -ской, -цкий, -цкой):

«Автор книжки поклав класичні праці російських історіографів, зокрема Карамзіна, Ключєвського...», «Концерт розпочнуть Сергєй Манукян, Аркадій Овруцькій...» (№ 11, 20 – 26 березня, 2009, с. 52, с. 66); «Проект заснувала Майя Плісєцкая...» (№ 4, січень – лютий, 2009, с. 78); «Симфонію № 6 Петра Чайковського», «Лунатимуть твори Мусоргського, Рімського-Корсакова» (№ 5, 6–12 лютого, 2009, с. 68); «Тільки-но Ранєвская повертається з далекої подорожі...», «Костюми пошиті за ескізами «міріскуєніка» Мстіслава Добужинського» (№ 10, 13–19 березня, 2009, с. 63, с. 65); «Ніколай Трубєцкой наголошував на тому, ...», «А Васілій Ключєвський спостерігав...», «Російський профєсор Андрєй Буровській...» (№ 44, 30 жовтня – 5 листопада, 2009, с. 33, с. 41).

Цікаво простежити, що українські власні назви в російській мові найчастіше підлягають перекладу, або ж фонетично русифікуються (Білодід трансформується в російського Белодед, Глібів набуває форми Глебов). Натомість в українській мові російські прізвища типу Бєлінський, Звєрєв, Твєрдохлєбов максимально зберігають оригінальне звучання: Бєлінський (а не Білінський), Звєрєв (а не Звірєв), Твєрдохлєбов (а не Твєрдохлібів).

Наведемо основні тенденції фонетичного засвоєння російських імен та прізвищ, які відображено у вищезгаданих періодичних виданнях:

1. Вживання літери **г** на місці російського **г**: О. Дєтятьєва, Татьяна Циганкова, М. Булаков, Лєв Гумільов, Андрєй Гаврілов, Сергєй Довлатов, Алла Пугачова, Тімофєй Сергєйцев, Олєг Ботаєв.

2. Суфікс **-іч**, що відповідає російському суфіксові **-ич**: Фьодор Павлов-Андрєєвіч, Смоляков Леонід Яковлєвіч, Дубінін Юрій Владіміровіч, Абоїмов Іван Павлович.

3. Вживання суфіксів **-ск(ій), -цк(ій), -ск(ая), -цк(ая)** на місці рос. суфіксів **-ск(ий), -цк(ий), -ск(ая), -цк(ая)**: Аркадій Овруцькій, Ігорь Стравінській (Стравінського), Майя Плісєцкая, П. айковській (Чайковського), Мстіслав Добужинській (Добужинського), Вячєслав Горській (Горського), Алєксєй Трубєцкой (Трубєцкого), Євтєній Добровінській (Добровінського).

4. Невластиве пом'якшення шиплячих в укр. мові: А. Чєсноков, Антон Чєхов, Євтєній Чірков, Вячєслав Маричєв, Васілій Ключєвський (Ключєвського), Ілья Чьорт, Алєксандр Грачєв.

5. Непослідовна передача традиційних власних назв: Єкатєріна ІІ – Катєріна ІІ, Пьотр І – Петро І, Алєксандр І – Олєксандр І.

6. Збереження первісного звукового вигляду російських власних назв: Александр Суриков, Александр Стріженов, Александр Устінов, Алексєй Ремізов, Андрєй Клімов, Вєлімір Хлєбніков, Владімір Путін, Вячеслав Молотов, Дмітрій Медведєв, Єлена Невєжина, Жанна Агузарова, Міхаїл Зурабов, Міхаїл Булгаков, Ніколай Лєсков, Сергєй Лаєров.

Проаналізувавши правописні засади російських імен та прізвищ на сторінках журналів «Український тиждень» та «Критика», можна зробити висновок про те, що більшість чужомовних російських онімів в основному зберігає свій первісний звуковий вигляд, окрім тих, правопис яких закріпився традиційно. На сторінках «Українського тижня» та «Критики» фонетична передача таких назв відбувається непослідовно (Єкатєріна II – Катєрина II, Пьотр I – Петро I, Александр I – Олександр I) або не відбувається взагалі. Це стосується власних назв історичних осіб, державних діячів минулих століть тощо.

Альтернативний правопис російських власних назв, запропонований на сторінках журналів «Український тиждень» та «Критика», на нашу думку, може слугувати чудовим поштовхом до переосмислення традиційних методів передачі чужомовних антропонімів. Услід за редакторськими засадами згаданих видань спробуємо дати певні рекомендації щодо правопису російських імен та прізвищ:

а) більшість імен варто відображати якнайближче до оригінальної вимови, тобто росіянин *Александр* повинен залишатися *Александром*, а не ставати *Олександром*.

б) прізвища також слід вимовляти й писати щонайближче до вимови у мові-джерелі, проте в деяких випадках прізвища не повинні суперечити фонетичній та морфологічній системам української мови. Наприклад, написання російських прізвищ *Чєрт, Грачєв* українською *Чьорт, Грачьов* не є правомірним, адже пом'якшення шиплячих для української мови не властиве.

в) варто відновити у статусі літеру *г* й вживати її при передачі російських власних назв, адже в оригіналі звучить фонема *г*: *Герасімов, Гаврілов, Гумільов* і т. д.

Підсумовуючи, можна сказати, що правопис слів іншомовного походження упродовж тривалого часу викликає жваві дискусії в середовищі українських мовознавців. На сьогодні досі не вироблено єдиного погляду на спосіб передачі чужомовного ймення: в одних випадках імена перекладаються, в інших – транскрибуються чи транслітеруються.

Принципи *традиційного* засвоєння російських власних назв представлено на сторінках газет «День», «Дзеркало тижня» та журналу «Кур'єр Кривбасу». Під час аналізу джерельної бази було виявлено певні порушення норм чинного «Українського правопису», найбільш яскраві приклади яких представлено у таблиці.

Контрастивний аналіз фактичного матеріалу показав, що домінантним залишається принцип перекладу власних назв, хоча усе актуальнішою стає необхідність транскрипції запозичених власних назв. На основі альтернативного правопису іншомовних власних назв на сторінках журналів «Український тиждень» та «Критика» ми спробували дати певні рекомендації щодо фонетичного відтворення російських імен та прізвищ в сучасній українській мові. Ці рекомендації мають вигляд не жорстких правил для всіх випадків. Вони базуються на тому, що в публіцистичній сфері передача чужомовних антропонімів часто підпорядковується певній мовній політиці видання, мовним смакам, а також завданням ідентифікації носія того чи іншого прізвища (рідше імені).

Зрозуміло, що повну уніфікацію російських власних назв здійснити неможливо, оскільки в процесі засвоєння чужомовних онімів утворилися певні традиційні назви, заміна яких призведе до суттєвого порушення графічної асоціації в свідомості мовця. Тому для уніфікованого відтворення у кожному конкретному випадку слід застосовувати комплексний підхід. Це є провідним аспектом принципу фонографічного відтворення чужомовних власних назв.

ЛІТЕРАТУРА

1. Суперанская А. В. Написание заимствованных слов в современном русском языке / А. В. Суперанская // Проблемы современного русского правописания. – М.: Наука, 1964. – С. 66–100.
2. Сухотин А. М. О передаче иностранных географических названий / А. М. Сухотин // Вопр. географии и картографии. – М., 1935. – Вып. 1. – С. 137.

3. Український правопис / НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови / О. А. Дітель (ред.). – Стер. вид. – К.: Наукова думка, 2004. – 236 с.
4. Чуковский К. И. Искусство перевода / К. И. Чуковский. – М. – Л., 1936. – С. 209.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Періодичні видання за 2009 рік:

Газети:

«День»

«Дзеркало тижня»

Журнали:

«Критика»

«Кур'єр Кривбасу»

«Український тиждень»

Стаття надійшла до редакції 13.11.2014 р.

УДК 81'373.231

Ніна Свистун

(Тернопільський національний педагогічний
університет ім. В. Гнатюка)

СТАТУС ПОДВІЙНИХ ІМЕН

(на матеріалі іменника м. Тернополя ХІХ ст.)

У статті проаналізовано склад подвійних особових імен м. Тернополя ХІХ століття, почерпнутих із актових записів та журналів видачі свідоцтв про народження архіву міського відділу реєстрації актів цивільного стану Тернопільського міського управління юстиції; здійснено його аналіз.

Ключові слова: антропонім, іменник, особове ім'я, подвійні імена.

Нина Свистун. СТАТУС ДВОЙНЫХ ИМЕН (НА МАТЕРИАЛЕ ИМЕННИКА Г. ТЕРНОПОЛЯ ХІХ В.)

В статье проанализировано состав двойных личных имён г. Тернополя ХІХ века, которые выбраны из актовых записей и журналов выдачи свидетельств о рождении архива городского отдела регистрации актов гражданского состояния Тернопольского городского управления юстиции.

Ключевые слова: антропоним, именник, личное имя, двойные имена.

Nina Svystun. DOUBLE PERSONAL NAMES (BASED IMENNYK OF TERNOPIL IN XIX CENTURIES)

The article analyzes the composition of double personal names of Ternopil in the ХІХ century, taken from documentary records and journals issuing birth certificates of Archive City Department of Vital Records Ternopil City Department of Justice.

Key words: anthroponym, names, personal name, double names.

Власне особове ім'я розглядається переважно як лінгвістичне явище. Воно має функцію індивідуалізації, тобто називає (ідентифікує) одиничний, єдиний, неповторний факт дійсності, зокрема – людину. Будь-яке ім'я фактично може позначати не одну людину (повторюваність